

GÖRME ÖZÜRÜ VE KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI

✍ * Şahinde CANBAZ

Son bir yıldır yazılı basında yer alan haberleri gözden geçirdiğimizde en sık rastladığımız haber manşetlerinden bazıları şunlardır:

- "Kör kız gören sevgilisine kaçtı."

- "Acıyıp kendisini karşıya geçiren adamı soydu."

- "Kör anne altı çocuğunu nasıl yetiştirecek?"

Bu manşetler kamuoyunun görme özürülülere nasıl baktığını çok iyi yansıtmaktadır. Yani magazin ağırlıklı bu tür haberler insanların acıma duygusunu ve bilgisizliğini sömürüyor.

Kitle iletişim araçları insanlara görme özürülülere acımayı değil, öncelikle onları kendileriyle eşit görmeyi empoze etmelidir.

Bunun yanı sıra kitle iletişim araçları yoluyla özürülülere hizmet konusunda yapılabilecek bir başka şey daha var. O da, koruyucu hekimlik ve görmezlerin eğitimi konusunda paket programlar hazırlanmasıdır. Doğuştan olmayan görme kusurlarının bir takım koruyucu hekimlik önlemleriyle engellenebileceğini biraz önce Burak açıkladı. Demek ki, bahsedilen bu noktada kitle iletişim araçları ve tıbbi

müdahelenin işbirliği yapması gerekiyor. Böylece bu işbirliği ebeveynlerin bilinçlenmesini sağlasın. Koruyucu hekimliğe ilişkin paket programlarda doğuştan olmayan görme özürünün nasıl ve ne zaman ortaya çıktığı, bulaşma yolları, alınacak önlemler ve izlenecek yollar uzman bir hekim tarafından halkın anlayabileceği bir dille anlatılmalıdır. Görmezlerin eğitimi konusunda ise günlük yaşamda onlara birtakım kolaylıklar sağlayabilecek, çevreleriyle uyumlarını kolaylaştıracak, yani kendilerini topluma kabul ettirmelerini sağlayacak bilgilerin yine bir uzman tarafından aktarılması söz konusu olabilir.

Görme özürülülerin kitle iletişim araçlarından yararlanmasının bir yolu daha var. Bu da konuşan kasetler ve diğer ses bantlarıdır.

Görme özürülüler için bu kasetler dünyaya açılan bir kapı adeta. Bu kasetlerde bilimsel materyallerin yanında, roman, öykü, şiir gibi kuramsal yapıtlar da yer alıyor. Avrupa ülkelerinde konuşan kaset dağıtımı son derece iyi örgütlenmiştir. Abonelere periyodik olarak gönderilen kasetler belli bir süre sonra merkeze geri dönmektedir. Aynı döngü diğer hafta da sürmektedir. Bu tür sağlıklı bir uygulama ne yazık ki ülkemizde gerçekleştirilebilmiş değildir. Milli kütüphane'nin

konuşan kaset birimi ve koleksiyonu var ama bu kasetler pratikte kullanıma elverişli değildir. Çünkü kütüphane sınırları dışına çıkarılması yasaktır. Bunun yanında kütüphanenin iç mimarisi görme özürliülerin rahatça kullanabileceği bir durumda değildir. Tüm bu olanaksızlıklar konuşan kaset hizmetinden yararlananların sayısının kısıtlı kalmasına neden olmaktadır.

İşin bir diğer boyutu da bu işe kanalize olmuş birkaç gönüllü kuruluşun birbirleriyle rekabet emelleri ama bu rekabeti işin kalitesine yansıtamamalarıdır. Konuşan kaset dağıtımı bir ara sınırlı sayıda aboneye titizlikle yapılmış olsa da şu dönemde açmaza girmiş durumdadır.

Her ne kadar ülkemizde yaygın değilse de konuşan plak ve hatta compact disc hizmetlerinin de aynı şekilde abonelelere götürülmesi yerinde olacaktır.

Yazılı basın açısından öncelikle Braille alfabesiyle yayımlanan yazılı haber bültenlerinin, görme özürlerinin yararlanabileceği bir başka kaynak olduğunu söyleyebiliriz. Ancak bu bültenlerin maliyeti oldukça yüksektir ve gönüllü kuruluşlara altundan kalkamayacakları bir yük getirmektedir. Bu yüzden Türkiye Körler Vakfı'nın 1984'ten beri çıkardığı "Gören Eller" gazetesi bugün çıkmamaktadır. Ülkemizde ulusal yazılı basının açmazda olduğu şu dönemde böyle bir hizmeti yazılı basından beklemek sanırız marjinal kalmaktadır.

Yazılı basının bu tür imkansızlıklar içinde olduğu da gözönüne alınarak en uygun tavır özel veya resmi radyo ve televizyon istasyonlarının görme özürliüler için özel yayın yapmalarıdır.

Öneriler hep sözde kalır, bir türlü ete kemiğe bürünmez. Oysa yasalarda yer alacak yaptırımlar ya da teşvik önlemleri bu tür önerilerin uygulama alanı bulmasını kolaylaştıracaktır. Bizim önerimiz (yine öneri oluyor ama) radyo, televizyon ve basın yasasına bu konuda eklemeler yapılması ve hatta kaliteli program yapanlara maddi içerikli ödüller verilmesidir.

Biz bugün kitle iletişim öğrencisi yarın uygulayıcısı olarak burada bütün bu ortaya attığımız önerileri yerine getireceğimize söz veriyoruz.